

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
HENRI MAYRAS
της 4ης Ιουλίου 1978 *

*Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

I — Χάρη στην πληρέστατη έκθεση του εισηγητή δικαστή για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, έχετε ασφαλώς υλόγη τα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν την παρούσα αίτηση του Court of Appeal (Criminal Division) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, καθώς και το κείμενο των ερωτημάτων που σας υποβάλλει το δικαστήριο αυτό.

Οι τρεις εφεσεύοντες της κύριας δίκης ήχησαν ενώπιον του Crown Court του Canterbury με την κατηγορία ότι επιχειρήσαν να εισαγάγουν παράνομα στο Ηνωμένο Βασίλειο 3 400 Krugerrands. Δύο απ' αυτούς, οι οποίοι, από τις 7 Αυγούστου 1974 μέχρι τις 26 Μαΐου 1975, εξήγαγαν 40,39 τόνους νομισμάτων κράματος αργύρου που είχαν κοπεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, κατηγορούνται ότι είχαν την πρόθεση να παραβιάσουν την τότε ισχύουσα απαγόρευση εξαγωγής των νομισμάτων αυτών.

Ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, ο ένας από τους εφεσεύοντες ομολόγησε την ενοχή του, στη συνέχεια όμως, όλοι υποστήριξαν ότι δεν τους βάρυνε καμία κατηγορία, λόγω του ότι οι απαγορεύσεις σχετικά με την εισαγωγή και την εξαγωγή των

εν λόγω νομισμάτων ήταν αντίθετες προς τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης. Το δικαστήριο αυτό απέρριψε τον ισχυρισμό χωρίς να προσφύγει στη διαδικασία του άρθρου 177.

Στη συνέχεια οι ανωτέρω, αν και παραδέκθηκαν την ενοχή τους, άσκησαν έφεση, το δε δευτεροβάθμιο δικαστήριο αποφάσισε να σας υποβάλει αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Τα αδικήματα έχουν ως υλικό αντικείμενο χρυσά και αργυρά νομίσματα.

A — Τα χρυσά νομίσματα είναι Krugerrands. Κόπτονται, ακόμα και σήμερα, κανονικά από το Chamber of Mines του Γιοχάνεσμπουργκ, το οποίο διαθέτει, με τη μορφή αυτή, μέρος του χρυσού που παράγεται στη Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής· αποτελούν σημαντική εξαγωγή της χώρας αυτής. Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τα νομίσματα αυτά διατίθενται κυρίως από την International Gold Corporation (Inter-Gold) της Στουτγκάρδης.

Το νομικό καθεστώς των Krugerrands έχει ως εξής: στη χώρα στην οποία κόπτονται, τα νομίσματα αυτά αποτελούν καταρχήν

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

νόμιμο μέσο πληρωμής. Γενικά, ένα νόμισμα αποτελεί τέτοιο μέσο μόνο στη χώρα στην οποία κόπτεται. Εντούτοις, είναι δυνατό να αποτελέσει νόμιμο μέσο πληρωμής σε άλλο τόπο (όπως συμβαίνει με το βελγικό φράγκο στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου). Πρέπει, πάντως, να λαμβάνεται υπόψη η πραγματικότητα: για να αποκτήσουν, στη Νότια Αφρική, οι απλοί ιδιώτες Krugerrands, των οποίων ο αριθμός είναι άλλωστε περιορισμένος, πρέπει να εγγραφούν πολύ καιρό πριν και να πληρώσουν το αντίτιμο σε ισχυρό νόμισμα, προφανώς δε, δεν χρησιμοποιούν τα Krugerrands που αποκτούν κατ' αυτό τον τρόπο για να πληρώνουν τις τρέχουσες αγορές τους. Συνεπώς, τα νομίσματα αυτά δεν χρησιμοποιούνται, στην πραγματικότητα, «κανονικά» ως νόμιμο μέσο πληρωμής.

Το νομικό καθεστώς των Krugerrands στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας δεν είναι, νομίζω, καθόλου σαφές. Σε ορισμένα από τα κράτη μέλη, μπορούν να αγοραστούν ή να πωληθούν ελεύθερα, σε απεριόριστες ποσότητες, εφόσον καταβληθεί, όταν οφείλεται, φόρος προστιθέμενης αξίας· κατά την εποχή των πραγματικών περιστατικών, για τον φόρο προστιθέμενης αξίας δεν υπήρχε ομοιόμορφη φορολογική βάση και ομοιόμορφος συντελεστής. Θα επανέλθω αργότερα στο θέμα αυτό.

Οι αγοραπωλησίες των Krugerrands, όταν τουλάχιστο αφορούν σημαντικές ποσότητες, διενεργούνται στις τράπεζες, οι οποίες, στην περίπτωση αυτή ενεργούν ως πραγματικά χρηματιστήρια εμπορευμάτων, όπως αυτά που υπάρχουν για τις πρώτες ύλες, όπως τα δημητριακά, τη ζάχαρη, τον καφέ κ.λπ.

Οι αγοραπωλησίες αυτές είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν είτε με τη μορφή χορηγήσεως πιστοποιητικού περί της κυριότητας ορισμένου αριθμού νομισμάτων, τα

οποία παραμένουν κατατεθειμένα στα χρηματοκιβώτια της τράπεζας, είτε με τη μορφή πωλήσεως συνοδευόμενης από υλική παράδοση των νομισμάτων. Όμως και στις δύο περιπτώσεις, η πράξη είναι ουσιαστικά η ίδια.

B — Όσον αφορά τα αργυρά νομίσματα περί των οποίων πρόκειται, συνίστανται σε αγγλικά νομίσματα έξι πενών, ενός σελινίου, ενός φιορινίου (2 σελινίων) και μισής κορώνας (2 σελινίων και έξι πενών). Η κοπή όλων αυτών των νομισμάτων έχει σταματήσει από το 1947, αλλά μπορούν ακόμα να χρησιμοποιούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο ως νόμιμο μέσο πληρωμής, μέχρις ορισμένου ποσού, με εξαίρεση, από τις 31 Δεκεμβρίου 1969, για τα νομίσματα μισής κορώνας, αν και τα τελευταία ακόμα γίνονται προθύμως δεκτά από την Τράπεζα της Αγγλίας. Όλα τα νομίσματα αυτά είναι πολύ περιζήτητα διότι, με τον πληθωρισμό, η αξία του καθαρού μετάλλου που περιέχουν υπερβαίνει την ονομαστική τους αξία. Στην προκειμένη περίπτωση, πρόκειται συνολικά για 40,39 τόνους και το «αποκομιζόμενο κέρδος» ανέρχεται περίπου σε ένα εκατομμύριο λίρες στερλίνες.

Από την ανάγνωση της απόφασης του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου και της απόφασης του Εφετείου, φαίνεται ότι οι εφεσείοντες είναι απλοί μεταφορείς που ενέργησαν για λογαριασμό της επιχείρησης Agosi (Allgemeine Gold- und Silberscheidanstalt), του Pforzheim της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, και ίσως για λογαριασμό ορισμένων αγγλικών επιχειρήσεων μεστειείας πολυτίμων μετάλλων (Bullion Brokers), ιδίως της Ayrton Metals του Λονδίνου.

Το πεδίο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης Agosi καλύπτει την αγορά και την πώληση πολυτίμων μετάλλων, τον καθορισμό των μετάλλων αυτών και την παραγωγή των κραμάτων τους για κάθε είδους χρήση.

Το σαράντα τοις εκατό του κεφαλαίου της κατέχεται από την περιφέρμη Degussa, πρώην Roessler, της Φραγκφούρτης, η οποία, από την πλευρά της, εκτείνει τις δραστηριότητές της και στους τομείς των πολυτίμων μετάλλων και των χημικών προϊόντων. Επιπλέον η ιδιαιτερότητα της επιχείρησης αυτής συνίσταται στο ότι είναι εγκεκριμένο τραπεζικό ίδρυμα και ασκεί χρηματιστηριακή δραστηριότητα. Είναι μία από τις λίγες επιχειρήσεις, των οποίων οι χρυσές και αργυρές χελώνες γίνονται δεκτές σε όλες τις αγορές του κόσμου και τα χρηματιστήρια πολυτίμων μετάλλων του Λονδίνου, της Νέας Υόρκης και του Σικάγου.

Αυτή η επιχείρηση Agosi παρέδωσε τα εν λόγω χρυσά νομίσματα στους εφεσεϊόντες και φαίνεται ότι οι κατηγορούμενοι επιχείρησαν να τα διαθέσουν ή επρόκειτο να τα διαθέσουν στην επιχείρηση Ayrton Metals, η οποία, με τη σειρά της, επρόκειτο, χωρίς αμφιβολία, να επιχειρήσει να τα πωλήσει σε πελάτες, κατοίκους Ηνωμένου Βασιλείου.

Όσον αφορά τα αργυρά νομίσματα, η επιχείρηση Agosi επρόκειτο να τα ανατήξει για να εξαγάγει το καθαρό μέταλλο. Τα αγόρασε από τους εφεσεϊόντες στην τρέχουσα τιμή αγοράς του περιεχομένου αργύρου.

Οι εφεσεϊόντες αναφέρουν ότι για την εξόφληση του ποσού αυτού η εταιρία Agosi χρησιμοποίησε τέσσερα διαφορετικά μέσα πληρωμής:

- με επιταγή εκδοθείσα σε λίρες στερλίνες, επί του λογαριασμού της εταιρίας στο Λονδίνο,
- τοις μετρητοίς σε γερμανικά μάρκα,
- με έμβασμα στον τραπεζικό λογαριασμό ενός από τους εφεσεϊόντες στο Λονδίνο,

— εν μέρει με ένα από τα ανωτέρω μέσα και εν μέρει με την παράδοση Krugerrands σε ένα από τους εφεσεϊόντες (1 900 νομίσματα).

Η τιμή μεταβιβάσεως των Krugerrands καθορίστηκε βάσει της τιμής της αγοράς, στην οποία τα νομίσματα αυτά κυκλοφορούσαν τότε ελεύθερα και νόμιμα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Η εταιρία Agosi ισχυρίζεται ότι παρέμεινε κυρία των υπολοίπων 1 500 Krugerrands, διότι οι επιταγές που έδωσαν προς εξόφληση οι εφεσεϊόντες, όπως φαίνεται, δεν έγιναν δεκτές.

Το Εφετείο αιτιολόγησε την απόφασή του μόνο ως προς το πρώτο ερώτημα που σας υποβλήθηκε. Για τα ερωτήματα που αφορούν το ενδεχόμενο εφαρμογής του άρθρου 36 και την έκταση εφαρμογής των διατάξεων του κεφαλαίου 4 του τίτλου III της Συνθήκης της Ρώμης, δηλαδή των διατάξεων που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, πρέπει να ανατρέξουμε στην απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου.

II — Η απάντηση του πρώτου ερωτήματος υπαγορεύει τη λύση της διαφοράς. Το Εφετείο, με το ερώτημα αυτό, σας ζητεί να χαρακτηρίσετε τα εν λόγω Krugerrands και αγγλικά αργυρά νομίσματα ως προς το κοινοτικό δίκαιο: με λίγα λόγια ζητεί να πληροποιηθεί αν πρόκειται για εμπορεύματα ή για κεφάλαια. Αν πρόκειται για εμπορεύματα υπό την έννοια του κοινοτικού δικαίου, υπάγονται στις διατάξεις του κεφαλαίου 2 του τίτλου I του δεύτερου μέρους, που αφορούν την κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ κρατών μελών καθώς και των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, που παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων,

τόσο κατά την εισαγωγή (άρθρο 30) όσο και κατά την εξαγωγή (άρθρο 34), εκτός αν έχουν εφαρμογή στα εμπορεύματα αυτά οι διατάξεις του άρθρου 36 της Συνθήκης.

Αντιθέτως, αν πρόκειται για κεφάλαια υπό την έννοια του κοινοτικού δικαίου, οι μεταφορές που ενεργούνται με τα νομίσματα αυτά υπάγονται στις διατάξεις του τίτλου III, κεφάλαιο 4 (δηλαδή στα άρθρα 67 μέχρι 73 της Συνθήκης) και το αγγλικό δικαστήριο ζητεί να πληροφορηθεί ποια ήταν η έκταση εφαρμογής των διατάξεων αυτών κατά την εποχή των πραγματικών περιστάσεων που προκάλεσαν τη γένεση της διαφοράς.

Δεν νομίζω ότι είναι δυνατό να απαντήσει το Δικαστήριο ευθέως στην ερώτηση αυτή με τη μορφή που υποβάλλεται. Εντούτοις, για λόγους σαφήνειας, θα αντιμετωπίσω το πρόβλημα κατά μέτωπο.

Υπέρ του χαρακτηρισμού «εμπορεύματα» μπορούν να υποστηριχθούν τα ακόλουθα επιχειρήματα:

Πρώτον, από απόψεως εσωτερικού δικαίου του Ηνωμένου Βασιλείου, επιχείρημα μπορεί να αντληθεί από το ίδιο το κείμενο των διατάξεων που ισχύουν τόσο ως προς την εισαγωγή όσο και ως προς την εξαγωγή, και τις οποίες κατηγορούνται ότι παραβίασαν οι εφεσείοντες.

Το Import, Export and Customs Powers (Defence) Act του 1939, που θεσπίστηκε υπό τις συνθήκες της εποχής εκείνης, απέβλεπε στον «έλεγχο της εισαγωγής, της εξαγωγής, της μεταφοράς εμπορευμάτων (goods) ακτοπλοϊκώς (cargiage coastwise) και της φόρτωσης εμπορευμάτων για την τροφοδοσία του πλοίου, στη διευκόλυνση της εφαρμογής των νόμων που αφορούν τους

τομείς αυτούς και των νόμων που αφορούν το εμπόριο με τον εχθρό (...)

Το «Act» αυτό ισχύει πάντοτε στις σχέσεις με τις τρίτες χώρες, αλλά πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει καταργηθεί ή, τουλάχιστον, τροποποιηθεί με την European Communities Act του 1972 περί της Προσχωρήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, στο μέτρο που αντιβαίνει στις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης.

Βάσει της Act του 1939 εκδόθηκε το Statutory Instrument αρ. 23 του 1954, με τίτλο «Import of Goods (Control) Order, 1954», που ορίζει ότι «υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος Order, απαγορεύεται η εισαγωγή οποιουδήποτε εμπορεύματος στο Ηνωμένο Βασίλειο».

Ο νομοθέτης προφανώς δεν σταμάτησε εδώ, γιατί μια τόσο γενική διάταξη θα σήμαινε την ασφυξία μιας χώρας όπως το Ηνωμένο Βασίλειο. Γι' αυτό, το άρθρο 2 προσθέτει αμέσως «οι διατάξεις του άρθρου 1 δεν απαγορεύουν την εισαγωγή εμπορεύματος κατόπιν αδειάς του Board of Trade κατ' εφαρμογή του άρθρου αυτού και σύμφωνα με τις θεσπιζόμενες σχετικές προϋποθέσεις».

Έτσι, είχε παρασχεθεί στον υπουργό η εξουσία να παραχωρεί ειδικές άδειες για ορισμένες εισαγωγές και να επιτρέπει κατά γενικό τρόπο ορισμένες άλλες.

Αφού η πράξη προσχωρήσεως τέθηκε σε ισχύ, την 1η Ιανουαρίου 1973 και δυνάμει της γενικής αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων που προβλέπει η Συνθήκη της Ρώμης, ο Υφυπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας χορήγησε γενική άδεια εισαγωγών εμπορευμάτων (Open General Import Licence), στις 5 Ιουλίου

1973, με έναρξη ισχύος από 16ης Ιουλίου του ίδιου έτους. Δυνάμει της άδειας αυτής, επιτράπηκε η εισαγωγή όλων των «αντικειμένων χρυσού» ή αυτών που θα αποκαλέσω «εμπορεύματα χρυσού». Όμως, στις 15 Απριλίου 1975, το ίδιο υπουργείο θέσπισε μέτρο (το Amendment αρ. 10) με το οποίο απαγορευόταν, αν δεν είχε ληφθεί ειδική άδεια, η εισαγωγή χρυσών μεταλλίων, μενταγιόν, πλακετών και άλλων χρυσών αντικειμένων με ανάγλυφες παραστάσεις ή επιγραφές, καθώς και χρυσών νομισμάτων.

Είναι επομένως βέβαιο, όπως εξάλλου σημειώνει το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ότι, δυνάμει του συστήματος που είχε θεσπιστεί στις 5 Ιουλίου 1973, για την εισαγωγή στο Ηνωμένο Βασίλειο Kruggerands, τα οποία αποτελούσαν εμπορεύματα κατά την έννοια του Act του 1939, δεν υπήρχε κανένας περιορισμός και ότι από τις 16 Απριλίου 1975, η εισαγωγή των ίδιων αυτών νομισμάτων υπήχθη στο σύστημα των ειδικών αδειών ως εισαγωγή εμπορευμάτων, καθώς και ότι κάθε εισαγωγή των νομισμάτων αυτών κατά παράβαση αυτών των διατάξεων εμπίπτει στην παράγραφο 304 (β) του Customs and Excise Act του 1969.

Όσον αφορά την εξαγωγή, παρατηρείται ανάλογη εξέλιξη.

Δυνάμει του Export of Goods (Control) Order του 1970, απαγορεύεται η εξαγωγή ορισμένων αγαθών χωρίς γενική ή ειδική άδεια.

Στις 20 Δεκεμβρίου 1972, τις παραμονές της ένταξης ο υφυπουργός επέτρεψε κατά γενικό τρόπο την εξαγωγή πολλών κατηγοριών εμπορευμάτων (Open General Licence της 20ής Δεκεμβρίου 1972), μεταξύ των οποίων και τα νομίσματα, προφανώς για να προσαρμόσει τη νομοθεσία του Ηνωμένου Βα-

σιλείου στις διατάξεις του άρθρου 34 της Συνθήκης. Η άδεια αυτή επικυρώθηκε στις 25 Ιουνίου 1973.

Εντούτοις, με δύο μέτρα που θεσπίστηκαν στις 5 Ιουλίου και στις 20 Δεκεμβρίου 1974, απαγορεύτηκε η εξαγωγή χωρίς ειδική άδεια περισσότερων από δέκα ειδών αργυρών νομισμάτων της επίμαχης κατηγορίας (αργυρά νομίσματα του Ηνωμένου Βασιλείου που έχουν κοπεί πριν από το 1947).

Επομένως, είναι επίσης βέβαιο ότι μετά την ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, η εξαγωγή των εν λόγω νομισμάτων επιτράπηκε για ορισμένο χρονικό διάστημα βάσει του Act του 1939 περί εμπορευμάτων· χάρη σ' αυτό το καθεστώς, ίσως, οι εφεσεϊόντες μπόρεσαν να εξαγάγουν, από τις 7 Αυγούστου 1974 μέχρι τις 26 Μαΐου 1975, περισσότερο από 40 τόνους αργυρών νομισμάτων, χωρίς να προκαλέσουν την προσοχή των τελωνειακών αρχών.

Κατά συνέπεια, αν ληφθεί υπόψη ο χαρακτηρισμός «εμπορεύματα», που γινόταν τότε δεκτός από τη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, όλοι οι ποσοτικοί περιορισμοί κατά την εισαγωγή και την εξαγωγή των εν λόγω νομισμάτων μεταξύ της Κοινότητας, στην αρχική της σύνθεση και του Ηνωμένου Βασιλείου, όπως και μεταξύ των νέων κρατών μελών, είχαν καταργηθεί κατά την ένταξη.

Τα μέτρα αποτελέσματος ισοδυνάμου με τους περιορισμούς αυτούς έπρεπε να καταργηθούν το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1975, δυνάμει του άρθρου 42 της πράξεως προσχωρήσεως.

Από την άποψη του κοινοτικού δικαίου, το Κοινό Δασμολόγιο, που έχει καταρτιστεί

σύμφωνα με την ονοματολογία κατάταξης των εμπορευμάτων (Σύμβαση των Βρυξελλών της 15ης Δεκεμβρίου 1950), ορίζει ότι τα νομίσματα που δεν έχουν χαρακτήρα αντικειμένων συλλογής (κλάση 72.01) απαλλάσσονται από τον δασμό εισαγωγής, όπως εξάλλου και τα νομίσματα συλλογής (κλάση 99.05) και τα υπογεγραμμένα και αριθμημένα τραπεζογραμμάτια (κλάση 49.07). Η δασμολογική ατέλεια που ισχύει για τα νομίσματα μπορεί να εξηγηθεί από την επιθυμία κάθε κράτους να μη στερηθεί από την εισροή χρυσού ή αργύρου.

III — Αν υποθεθεί ότι τα εν λόγω νομίσματα είναι πράγματι εμπορεύματα, με το δεύτερο ερώτημα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο, ζητεί να πληροφορηθεί αν ορισμένες από τις διατάξεις του άρθρου 36 δικαιολογούν τους υπό κρίση περιορισμούς. Αν και, για τους λόγους που θα εκθέσω πιο κάτω, δεν θεωρώ απαραίτητο, για τη λύση της διαφοράς, να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα παρατηρήσω ως προς το θέμα αυτό τα εξής:

Πρέπει να γίνει διάκριση ανάλογα με το αν πρόκειται για εισαγωγή Krugergolds ή για εξαγωγή αργυρών νομισμάτων.

1) Όσον αφορά την εισαγωγή χρυσών νομισμάτων, εφόσον γίνεται πάντοτε δεκτό ότι μπορούν να χαρακτηριστούν ως εμπορεύματα, νομίζω, αντίθετα από την άποψη του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, αλλά συμφωνώντας με τον εισαγγελέα του δικαστηρίου αυτού και, εν πάση περιπτώσει, με την Επιτροπή και την ίδια τη νομολογία του Δικαστηρίου (ειδικότερα, με την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Δεκεμβρίου 1961, Επιτροπή κατά Κυβερνήσεως της Ιταλικής Δημοκρατίας, Recueil 1961, σ. 633), δεν μπορεί να γίνει λυσitelής επίκληση των «λόγων δημόσιας τάξεως» που αναφέρονται στο άρθρο 36.

Πράγματι, η έννοια της δημόσιας τάξης, που χρησιμοποιεί το άρθρο 36, δεν μπορεί να καλύπτει οποιαδήποτε απόφαση που λαμβάνεται για οικονομικούς λόγους, ή, τουλάχιστον, δεν αναφέρεται παρά σε θέματα, τα οποία, μολονότι παρουσιάζουν πρωτεύον ενδιαφέρον για κάθε κράτος μέλος, δεν έχουν ή έχουν μόνο παρεπόμενο καθεαυτό οικονομικό χαρακτήρα. Στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας δεν μπορεί να γίνει επίκληση της δημόσιας τάξεως που αναφέρεται στο άρθρο 36 όταν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη διασφάλιση της τάξης ή την αντιμετώπιση επειγουσών ή επικαίρων περιπτώσεων οικονομικής φύσεως, αποτελούν το αντικείμενο άλλων διατάξεων της Συνθήκης και όταν προβλέπονται για τον σκοπό αυτό ειδικές διατάξεις που εισάγουν παρέκκλιση από τους γενικούς κανόνες της Συνθήκης προς το συμφέρον των κρατών μελών ή της Κοινότητας στο σύνολό της. Αναφέρομαι ειδικότερα στις διατάξεις των άρθρων 70, παράγραφος 2 και 73, καθώς και στις διατάξεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 2, «το ισοζύγιο πληρωμών» του τίτλου II, «η οικονομική πολιτική» του τρίτου μέρους (άρθρα 104 μέχρι 109).

Με άλλα λόγια, η δημόσια τάξη, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 36, δεν αφορά τη νομισματική δημόσια τάξη. Από την άλλη πλευρά, θέλω να αποφύγω να προσδώσω ηθική χροιά στην έννοια αυτή της δημόσιας τάξης και να την ταυτίσω με την έννοια της «δημόσιας ηθικής», στην οποία, εξάλλου, δεν φαίνεται να αναφέρεται το εθνικό δικαστήριο. Και αν ακόμα υποθεθεί ότι η τοποθέτηση του επιπλέον υσοδήματος σε σταθερές αξίες, όπως ο νομισματικός χρυσός, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί λόγω της κακής νομισματικής πολιτικής των ιδίων των κρατών μελών και έτσι και αν η έννοια της «δημόσιας τάξης» έχει κάποια ηθική χροιά, πιστεύω ότι η πρόληψη του αποθησαυρισμού ή της κερδοσκοπίας ανήκει στη νομισματική δημόσια τάξη, η οποία αποτελεί το αντικείμενο των ειδικών διατάξεων που μόλις ανέφερα, και ειδικό-

τερα του άρθρου 104, σύμφωνα με το οποίο «κάθε κράτος μέλος ασκεί την αναγκαία οικονομική πολιτική για να εξασφαλίσει την εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών του και να διατηρήσει την εμπιστοσύνη στο νόμισμά του, μεριμνώντας συγχρόνως για να εξασφαλίσει υψηλό βαθμό απασχολήσεως και σταθερότητα του επιπέδου των τιμών». Ο αποθησαυρισμός συνδέεται στενά με τη νομισματική ισορροπία, τον πληθωρισμό και την υποτίμηση (Henri Guitton, *La Monnaie*, 1970, σ. 276) και ο «νομισματικός» χρυσός αποτελεί μέρος του ισοζυγίου πληρωμών (C. Maestri-pieri, *Cours sur «La libre circulation des capitaux dans la CEE»*, 1973-1975, σ. 18).

Επομένως, όπως αναγνωρίζει το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, η προσφυγή στη δημόσια τάξη του άρθρου 36 δεν μπορεί, εκ πρώτης όψεως, να δικαιολογήσει τους περιορισμούς που έχουν επιβληθεί στην εισαγωγή των Kruggerands.

2) Λεπτότερο είναι το ζήτημα που θέτει, ενόψει του άρθρου 36, η εξαγωγή αργυρών νομισμάτων της επίμαχης κατηγορίας. Στο μέτρο που τα νομίσματα αυτά έχουν «απονομισματοποιηθεί», όπως συνέβη από το τέλος του έτους 1969 για τα νομίσματα μισής κορώνας, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η μέριμνα για τη διαφύλαξη της συνολικής ποσότητας των νομισμάτων που γίνονται υποχρεωτικά δεκτά στις συναλλαγές στο Ηνωμένο Βασίλειο, μπορεί να δικαιολογήσει τους περιορισμούς εξαγωγής τους. Τίθεται επίσης το ερώτημα μήπως, στα πλαίσια του άρθρου 36, πρέπει να γίνει δεκτός ένας άλλος λόγος — τον οποίο όμως δεν αναφέρει σαφώς το εθνικό δικαστήριο — δηλαδή η «προστασία των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία».

Σύμφωνα με το επιχείρημα αυτό, τα νομίσματα της μισής κορώνας περιλαμβάνουν

νται στην έννοια της «εθνικής κληρονομίας» και είναι θεμιτό να επωφελείται μάλλον το Δημόσιο, παρά οι ιδιώτες από την υπεραξία που προκύπτει από την τήξη των εξαγομένων ποσοτήτων. Όμως, πέρα από το γεγονός ότι τα αργυρά αυτά νομίσματα, που αρχικά ανήκαν στην κυριότητα του Στέμματος, περιήλθαν κατά κάποιο τρόπο στο «Δημόσιο», το άρθρο 36 απαιτεί να έχουν οι εθνικοί θησαυροί καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία. Αλλά αμφισβάλλω, αν τα εν λόγω νομίσματα ανταποκρίνονται στα κριτήρια αυτά, έστω και αν, όπως βεβαιώνει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν έχει χορηγηθεί σε ιδιώτες καμία άδεια, βάσει του τμήματος 10 του Coinage Act του 1971, για να καταστρέψουν, αποκομίζοντας κέρδος, τα νομίσματα αυτά μέσα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Τέλος, ακόμα και αν υποθεθεί ότι τα εν λόγω αργυρά νομίσματα είναι πράγματι εμπορεύματα, δεν νομίζω ότι η εξαγωγή τους είναι ικανή να καταστρέψει την εμπιστοσύνη στο βρετανικό νόμισμα· η εξαγωγή αυτή είναι μάλλον η συνέπεια της απώλειας της πίστης του νομισματοεταυτού (το κακό νόμισμα εκτοπίζει το καλό, σύμφωνα με τον νόμο του Gresham) παρά η αιτία αυτής της απώλειας της πίστης, και η προσφυγή στην προστασία της δημόσιας τάξης κατά την έννοια του άρθρου 36 δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική για τον σκοπό αυτό.

IV — Εντούτοις, οι σκέψεις αυτές δεν εξαντλούν το ζήτημα. Αν ορισμένα χρυσά και αργυρά νομίσματα αποτελούν, από ορισμένη άποψη, εμπορεύματα τα οποία μπορούν απολύτως νόμιμα να αποτελέσουν, σε ορισμένα αν όχι σε όλα τα κράτη μέλη, αντικείμενο αγοραπωλησίας στις τράπεζες με την καταβολή, ενδεχομένως, του ΦΠΑ, όπου απαιτείται, τα νομίσματα αυτά αποτελούν εμπορεύματα πολύ ειδικής κατηγορίας, τα οποία, όπως θα αναπτύξω, ήταν και είναι δυνατό να εξομοιωθούν με

«κεφάλαια» ανάλογα με τις συγκυρίες καθώς και τους όρους και τις λεπτομέρειες των αγοραπωλησιών που πραγματοποιούνται με αντικείμενο τα νομίσματα αυτά.

Θα ήθελα εδώ να απαντήσω αμέσως σε μια αντίρρηση που οπωσδήποτε θα προβληθεί. Έχει συχνά σημειωθεί ότι, αν όλα τα νομίσματα είναι αναγκαστικά, τουλάχιστον στην αρχή, εμπορεύματα, ορισμένες πλευρές κάθε εμπορεύματος παρουσιάζουν, από οικονομική άποψη, τον χαρακτήρα κεφαλαίου. Αυτό συμβαίνει π.χ. με τα διαμάντια, τους πίνακες διασήμων ζωγράφων, τα γραμματόσημα, τα αργυρά επιτραπέζια σκεύη, ή ακόμα και με τη ζάχαρη.

1) Αλλά, μέσα στην κατηγορία αυτή των εμπορευμάτων που έχουν αξία ως «κεφάλαια», υπάρχουν ορισμένα τα οποία παρουσιάζουν το χαρακτηριστικό αυτό σε πολύ μεγάλο βαθμό και τα οποία, με το μικρό τους όγκο, την ευκολία με την οποία ανταλλάσσονται και το χαρακτηριστικό της διάρκειας που τα διακρίνει, προσφέρονται κατ' εξοχήν, θα έλεγα χρησιμοποιώντας ουδέτερους όρους, για τοποθετήσεις και επενδύσεις. Η σκέψη πηγάζει αμέσως στα πολύτιμα μέταλλα ή στον «νομισματικό» χρυσό και άργυρο, που έχουν μεγάλη αξία με μικρό όγκο και διαθέτουν απaráμιλλες φυσικές ιδιότητες (είναι αναλλοίωτα, ομοιογενή, διαιρετά). Άλλωστε τον παλιό καλό καιρό του «Bimetallisme» ή του «Gold Standard», το χρυσό ή αργυρό νόμισμα συνδύαζε τον χαρακτήρα εμπορεύματος με τον χαρακτήρα νομισματικού συμβόλου. Η αξία του εμπορεύματος συνέπιπτε ακριβώς με την αξία του νομισματικού συμβόλου, αφού ήταν εξασφαλισμένη, ανά πάσα στιγμή, η «μετατρεψιμότητα» του χαρτονομίσματος σε «μεταλλικά νομίσματα». Αυτή η θεωρία γινόταν ακόμα δεκτική στις αρχές του 19ου αιώνα (μεταλλιστική θεωρία του John-Stuart Mill).

Κατά τη ρεαλιστική αυτή αντίληψη του νομίσματος-εμπορεύματος, το νόμισμα θεωρείτο ότι είχε αξία μόνο επειδή ήταν «εμπόρευμα όπως τα άλλα». Αλλά, στη σημερινή εποχή, αυτή η αντίληψη έχει παγκοσμίως εγκαταλειφθεί: ένα εμπόρευμα το οποίο έχει καταστεί νόμισμα δεν είναι πλέον εμπόρευμα όπως τα άλλα, πράγμα που δεν δυσκολεύτηκαν να αποδείξουν οι οπαδοί της νομιναλιστικής θεωρίας.

Μέχρις ότου ξαναγυρίσουμε στον ευτυχισμένο καιρό του «Gold Standard», νομίσματα από το μέταλλο αυτό υπάρχουν και κατασκευάζονται ακόμα· ο χρυσός (και σε μικρότερο βαθμό ο άργυρος), με τη μορφή ράβδων, χελωνών ή νομισμάτων, είναι μια από τις λίγες μορφές κεφαλαίου που διατηρεί, αν δεν αυξάνει, με περίπου σταθερό τρόπο την αξία του.

Ο χρυσός, ιδιαίτερα ο «νομισματικός χρυσός» χρησιμοποιείται ως ασφάλεια κατά της υποτίμησης. Ο νομισματικός αυτός χρυσός απολαύει ακόμα ενός κάποιου «Αγίο» σε σχέση με τον χρυσό σε ράβδους, λόγω της κατεργασίας που έχει υποστεί με την κοπή, αλλά κυρίως λόγω του ότι είναι πολύ περισσότερο εύχρηστος.

Κατά συνέπεια, ακόμα και όταν οι πράξεις, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο χρυσά ή αργυρά νομίσματα υποχρεωτικά δεκτά στις συναλλαγές, έχουν τη μορφή «εμπορικής» αγοραπωλησίας, τα νομίσματα αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως μορφή επένδυσης ή, αν προτιμάτε, τοποθέτησης. Υπό τις συνθήκες αυτές δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι Αρχές ενδιαφέρονται για τον χρυσό ή τον άργυρο αυτό.

2) Μεγάλη ιδιαιτερότητα παρουσιάζει η θέση του Kruggerrand μεταξύ των χρυσών

νομισμάτων που έχουν επίσημη χρηματιστηριακή αξία και αποτελούν τακτικά αντικείμενο συναλλαγών.

Αν και έχει επίσημη χρηματιστηριακή αξία, αντιστοιχούσα στην αξία του σε Rands, εντούτοις το «Krugger» δεν αποτελεί, υπό αυστηρή έννοια, νόμιμο μέσο πληρωμής, αφού το νόμισμα δεν φέρει καμία ένδειξη της ονομαστικής του αξίας, εκτός από τη δίγλωσση φράση «μία ουγγιά καθαρού χρυσού» αποτελεί μάλλον ένα είδος μεταλλίου. Όμως ο λόγος για τον οποίο παρουσιάζει τόσο έντονη ζήτηση δεν είναι ασφαλώς η κεφαλή του γενειοφόρου «Uncle Paul» που είναι χαραγμένη στη μία όψη του νομίσματος ή το «Springbok» που υπάρχει στην άλλη όψη, αλλά απλώς το γεγονός ότι ζυγίζει 33,93 γραμμάρια και περιέχει 31,10 γραμμάρια, δηλαδή 22 καράτια ή μία ουγγιά της Troyes με περιεκτικότητα σε χρυσό 916,666 στα 1 000. Η δημοτικότητα του εξηγείται με δύο ακόμα λόγους: στις αρχές του 1976, η τιμή του υπερέβαινε την αξία του σε χρυσό μόνο κατά 4% λόγω του ότι κόβεται ακόμα σε μεγάλο αριθμό. Συγχρόνως, η διαφορά της τιμής πώλησής του από την τιμή αγοράς στις τράπεζες, είναι η μικρότερη μεταξύ των χρυσών νομισμάτων (4,1%).

Οι διακυμάνσεις του είναι ουσιαστικά ίδιες με τις μεταβολές της τιμής της χελώνας χρυσού, χαρακτηριστικό όλων των νομισμάτων που χρησιμοποιούνται ως μέσα τοποθέτησης ή επένδυσης: δεν κυκλοφορούν ως «νομισματικό σύμβολο» αλλά βάσει της εσωτερικής τους αξίας. Το Kruggerand είναι «φέτα χελώνας χρυσού».

Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων πρώτων μηνών του έτους 1978, πωλήθηκαν περίπου 2,5 εκατομμύρια Kruggerands, έναντι 800 000 που είχαν πωληθεί κατά την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Σύμφωνα

με μία διαφήμιση που δημοσιεύτηκε στο *Wall Street Journal*, οι Γερμανοί και οι Ελβετοί αγοράζουν περίπου 45 000 Kruggerands την εβδομάδα. Η πλημμυρίδα αυτή αντανακλά χωρίς αμφιβολία την αναθέρμανση του ενδιαφέροντος για το κίτρινο μέταλλο, δεδομένου ότι η αύξηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού, που προκαλείται από τις προσπάθειες αναζωογόνησης της οικονομίας, δημιουργεί την ανησυχία ότι η υποτίμηση ορισμένων νομισμάτων δεν είναι δυνατό να αναχαιτιστεί (ειδικότερα, την εποχή εκείνη, της λίρας στερλίνας).

Ο λόγος για τον οποίο επέμεινα στα χαρακτηριστικά αυτά, τα οποία αναφέρονται στις ειδικευμένες εκδόσεις, δεν ήταν για να σας παρακινήσω, κύριοι δικαστές, να αγοράσετε Kruggerands, αλλά για να δείξω ότι το εθνικό δικαστήριο δεν μπορούσε, προφανώς, να μην τα λάβει υπόψη του κατά την εκδίκαση της υπόθεσης που του έχει υποβληθεί, ενόψει των ιδιαίτερων περιστάσεων των επιδικών συναλλαγών και του χρόνου κατά τον οποίο πραγματοποιήθηκαν. Υπενθυμίζεται ότι οι εισαγωγές αφορούν, συνολικά, περισσότερα από 100 κιλά χρυσού.

3) Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του χρυσού επιβεβαιώνεται από τις εσωτερικές διατάξεις του κράτους μέλους στο οποίο τα εν λόγω νομίσματα «τέθηκαν σε ελεύθερη κυκλοφορία». Στον γερμανικό Νόμο περί εξωτερικού εμπορίου, τον «Außenwirtschaftsgesetz» της 28ης Απριλίου 1961, ο χρυσός κατέχει ειδική θέση (Τμήμα VI), μετά τις ανταλλαγές εμπορευμάτων (Τμήμα III), την παροχή υπηρεσιών (Τμήμα IV) και τις κινήσεις κεφαλαίων (Τμήμα V).

Σύμφωνα με την παράγραφο 24 του νόμου αυτού, είναι δυνατό να τεθούν περιορισμοί στις αγοραπωλησίες χρυσού μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, καθώς και στην εισαγωγή και εξαγωγή χρυσού, για να

αποφευχθεί μείωση της αγοραστικής δύναμης του μάρκου και να διατηρηθεί η ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών, ανεξάρτητα από τους περιορισμούς που προβλέπονται στις παραγράφους 8 μέχρι 13 που αφορούν τις ανταλλαγές εμπορευμάτων.

Ομοίως, το άρθρο 1 του βελγικού Νόμου της 11ης Σεπτεμβρίου 1962 περί εισαγωγής, εξαγωγής και διαμετακομίσεως εμπορευμάτων, ορίζει ότι:

«Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, θεωρούνται:

α) ως *εμπορεύματα*: τα θεωρούμενα ως εμπορεύματα για την εφαρμογή της *τελωνειακής νομοθεσίας, εξαιρέσει του χρυσού σε νομίσματα ή χελώνες, των νομισμάτων, τόσο των μεταλλικών όσο και των χαρτονομισμάτων, που είναι υποχρεωτικώς δεκτά στις συναλλαγές στο Βέλγιο ή το εξωτερικό, καθώς και όλων των οιασδήποτε φύσεως αξιών, βελγικών ή αλλοδαπών, δημοσίων ή ιδιωτικών, υπό μορφή τίτλων ή γραμματίων στον κομιστή (...)*»

Το άρθρο XX του GATT ορίζει ότι:

«Υπό την προϋπόθεση ότι τα κατωτέρω μέτρα δεν εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να αποτελέσουν είτε μέσον αυθαιρέτου ή αδικαιολογήτου διακρίσεως μεταξύ χωρών ευρισκομένων υπό τας αυτάς συνθήκας, είτε κεκαλυμμένου περιορισμού του διεθνούς εμπορίου, αι διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας δεν δύνανται να ερμηνευθώσιν ως απαγορεύουσαι την καθιέρωσιν ή την εφαρμογήν παρά τινος συμβαλλομένου μέρους μέτρων:

(...)

γ) αφορώντων την εισαγωγήν ή εξαγωγήν χρυσού ή αργύρου.»

Ομοίως, το άρθρο 12 της Συμφωνίας περί Ευρωπαϊκής Ενώσεως Ελευθέρων Συναλλαγών ορίζει:

«Υπό την επιφύλαξη ότι τα κατωτέρω μέτρα δεν θα χρησιμοποιούνται ως μέσο αυθαιρέτης ή αδικαιολογήτης διάκρισης μεταξύ των κρατών μελών, ή ως κεκαλυμμένος περιορισμός των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, οι διατάξεις των άρθρων 10 και 11 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να εφαρμόζουν μέτρα

(...)

στ) όσον αφορά τον χρυσό ή τον άργυρο.»

4) Είναι σκόπιμο να εξεταστεί εδώ κατά πόσο αυτή η αμφίπλευρη ιδιότητα του νομισματικού χρυσού — συγχρόνως εμπόρευμα και «αξία» — η οποία αναγνωρίζεται παγκοσμίως από την οικονομική θεωρία, αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου ή όχι.

α) Όσον αφορά την ίδια τη Συνθήκη, το άρθρο 67, παράγραφος 1, ορίζει ότι τα κράτη μέλη «καταργούν προοδευτικώς μεταξύ τους, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς» τους περιορισμούς που αφορούν τις κινήσεις κεφαλαίων.

Τα επόμενα άρθρα ορίζουν το χρονοδιάγραμμα που πρέπει να τηρηθεί και τα μέ-

τρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέλη και η Κοινότητα για την εφαρμογή της γενικής αυτής αρχής.

Τα «κεφάλαια» που αναφέρονται στα άρθρα αυτά αφορούν, εκτός από τις πληρωμές που αντιστοιχούν σε ανταλλαγές εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων αυτών καθεαυτών, την κατηγορία αυτή των «χρηματοδοτικών μέσων» ή των «χρηματοδοτικών πηγών» που αποτελούν το αντικείμενο ενδοκοινοτικών συναλλαγών ή κινήσεων, μεταξύ τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες πραγματοποιούνται λογιστικά (λογιστικό χρήμα) χωρίς να συνοδεύονται από υλική μεταφορά νομισματικών συμβόλων ή μεταλλικών νομισμάτων.

Αν και δεν προκύπτει από τις διατάξεις της ίδιας της Συνθήκης, εντούτοις δεν αποκλείεται να εκληφθούν ως «κεφάλαια» ορισμένοι «τίτλοι» που έχουν εσωτερική οικονομική αξία, δηλαδή όχι μόνο τα κεφάλαια χρηματικής φύσεως που παριστούν την αξία των τίτλων με τους οποίους διαπιστώνεται η κυριότητα του κεφαλαίου, και το πραγματικό κεφάλαιο που παριστά την υλική υπόσταση των κεφαλαιουχικών αγαθών ως παραγόντων παραγωγής αλλά επίσης και το νομισματικό κεφάλαιο που παριστά την αξία των κεφαλαιουχικών αγαθών εκφραζόμενη σε νόμισμα.

β) Αν και η ίδια η Συνθήκη δεν παρέχει άλλες διευκρινίσεις ως προς το τι θα πρέπει να θεωρείται «κεφάλαιο», διαθέτουμε ευτυχώς ένα κείμενο αναμφισβήτητης εγκυρότητας. Το κείμενο αυτό περιλαμβάνεται στην πρώτη οδηγία που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο στις 11 Μαΐου 1960, και η οποία συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με δεύτερη οδηγία της 18ης Δεκεμβρίου 1962, τα μόνα γενικά μέτρα που έχει θεσπίσει μέχρι σήμερα το Συμβούλιο των Υπουργών, εκτός από την οδηγία της 21ης Μαρτίου 1972 πε-

ρί της ρυθμίσεως των διεθνών χρηματοδοτικών ροών και της εξουδετερώσεως των ανεπιθυμητών επιπτώσεών τους επί της εσωτερικής ρευστότητας.

Αν και τα κείμενα αυτά αφορούν κατά κύριο λόγο τη συγκεκριμενοποίηση της αρχής που εκφράζεται στο άρθρο 67 ως προς τους συναλλαγματικούς περιορισμούς με το εξωτερικό, νομίζω ότι οι ορισμοί που περιέχουν, ισχύουν επίσης και γενικότερα όσον αφορά τα «κεφάλαια». Η οδηγία της 11ης Μαΐου 1960 δεν περιλαμβάνει υποχρεώσεις σε βάρος των κρατών μελών, ικανές να δημιουργήσουν δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους ιδιώτες, όσον αφορά τις κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στους καταλόγους Α, Β και Γ του παραρτήματος Ι της οδηγίας.

Οι κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στον κατάλογο Δ του παραρτήματος Ι αποτελούν το αντικείμενο των άρθρων 4 μέχρι 7.

Το άρθρο 4 ορίζει:

«Η Νομισματική Επιτροπή προβαίνει τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος σε εξέταση των περιορισμών οι οποίοι εφαρμόζονται στις κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στους καταλόγους του παραρτήματος Ι της παρούσης οδηγίας· υποβάλλει έκθεση στην Επιτροπή επί των περιορισμών που θα ήταν δυνατό να καταργηθούν.»

Το άρθρο 5, παράγραφος 1, διευκρινίζει ιδίως ότι:

«1. Οι διατάξεις της παρούσης οδηγίας δεν περιορίζουν το δικαίωμα των κρατών μελών να εξακριβώνουν τη φύση και την αυ-

θεντικότητα των συναλλαγών ή των μεταφορών συναλλάγματος, ή να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εμποδίσουν τις παραβάσεις των νόμων και των εν γένει ρυθμίσεών τους.»

Το άρθρο 6 ουσιαστικά επαναλαμβάνει απλώς τις διατάξεις του άρθρου 71 της Συνθήκης.

Τέλος το άρθρο 7 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη μέλη «γνωστοποιούν (στην Επιτροπή), το αργότερο κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος (της) (...) κάθε τροποποίηση που επιφέρεται στις διατάξεις οι οποίες διέπουν τις κινήσεις κεφαλαίων και απαριθμούνται στον κατάλογο Δ του παραρτήματος Ι (...)

Αυτό έκανε το Ηνωμένο Βασίλειο, γνωστοποιώντας στην Επιτροπή, στις 15 Απριλίου 1975, τους περιορισμούς εισαγωγής χρυσών νομισμάτων που τέθηκαν σε ισχύ την επομένη καθώς και, στις 15 Ιουλίου 1974, τους περιορισμούς εξαγωγής αργυρών νομισμάτων που ισχύσαν από την ίδια ημερομηνία. Προς στήριξη των περιορισμών εισαγωγής χρυσών νομισμάτων, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επικαλέστηκε σοβαρές δυσχέρειες στο ισοζύγιο πληρωμών της. Όσον αφορά τους περιορισμούς εξαγωγής αργυρών νομισμάτων, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου απέβλεπε στην παρεμπόδιση της ανάπτυξης των νομισμάτων αυτών στο εξωτερικό προς εξαγωγή του καθαρού μετάλλου, περιορισμός ο οποίος ίσχυε ήδη στο εσωτερικό του Ηνωμένου Βασιλείου, από τον οποίο είχε εξαιρεθεί μόνο το Βασιλικό Νόμισμα, δεδομένου ότι η ανάπτυξή του δεν μπορούσε παρά να βλάψει τους φορολογούμενους του Ηνωμένου Βασιλείου.

Από όσο γνωρίζω, η Επιτροπή δεν έχει κινήσει, κατά του Ηνωμένου Βασιλείου, κα-

μιά διαδικασία για παράβαση ως προς το θέμα αυτό.

Οι κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στον κατάλογο Δ αφορούν ιδίως την «υλική εισαγωγή και εξαγωγή αξιών». Η έκφραση αυτή επεξηγείται στο παράρτημα ΙΙ, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της οδηγίας (άρθρο 10), καλύπτει δε, μαζί με τους «τίτλους» (που δεν περιλαμβάνονται στην κατηγορία ΙV), «κάθε είδους μέσα πληρωμής» και τον «χρυσό» που χρησιμοποιούν σε βραχυπρόθεσμες συναλλαγές ιδιαιτέρως μεταβλητού χαρακτήρα.

Έτσι, μολονότι οι κατηγορίες κεφαλαίων που υπάγονται στο άρθρο 67, παράγραφος 1, καλύπτουν πρωτίστως τα άυλα και υλικά περιουσιακά στοιχεία, δεν αποκλείεται, υπό το φως της οδηγίας, το άρθρο αυτό να αφορά επίσης και τα «νομισματικά» κεφάλαια που καθορίζονται στον κατάλογο Δ.

Στο επίπεδο αυτό της ορολογίας θα προσθέσω ότι ο αγγλικός όρος «Assets», στον οποίο αντιστοιχεί στην ονοματολογία που προσαρτάται στην οδηγία, ο γαλλικός όρος «Valeurs», αποδίδεται στα γαλλικά, σε άλλα κοινοτικά κείμενα, με τους όρους «Capital» ή «Capitaux». Αναφέρω τις εκφράσεις «Capitaux d'exploitation» (Working assets), «Revenus des capitaux mobiliers» (Income from capital assets), «Transfert de capital à l'interieur et à l'exterieur» (Transfer of assets at home and abroad), «Formation de capital fixe» (Gross fixed asset formation).

γ) Θα ήθελα τέλος να διευκρινίσω, για να χαρακτηρίσω τις επίδικες πράξεις, πώς αντιμετωπίζεται ο «νομισματικός» χρυσός και άργυρος ως προς το θέμα του φόρου κύκλου εργασιών.

Σύμφωνα με το σύστημα της ομοιόμορφης φορολογικής βάσης του φόρου προστιθέμενης αξίας, ο φόρος αυτός επιβάλλεται, στα κράτη μέλη, στις παραδόσεις αγαθών και τις παροχές υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στον φόρο, που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή καθώς και οι εισαγωγές αγαθών, και η λήψη, στο εσωτερικό της χώρας παροχών υπηρεσιών [άρθρο 2 της έκτης οδηγίας του Συμβουλίου περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών (κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση της 17ης Μαΐου 1977)].

Υπενθυμίζεται ότι η οδηγία αυτή εντάσσεται στα μέτρα που αποβλέπουν στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών.

Το σχέδιο που υπέβαλε η Επιτροπή στο Συμβούλιο, στις 29 Ιουνίου 1973, προέβλεπε ότι τα κράτη μέλη απαλλάσσουν από τον φόρο, εκτός από ορισμένες δραστηριότητες γενικού ενδιαφέροντος, τις «τραπεζικές εργασίες», ειδικότερα τις πράξεις που αφορούν νομίσματα που δεν έχουν χαρακτήρα αντικειμένων συλλογής, τον νομισματικό χρυσό, καθώς και τις μεταφορές και εμβάσματα χρηματικών ποσών (άρθρο 14, Β, η).

Το μέτρο αυτό απέβλεπε στην κατάργηση του μηδενικού συντελεστή (διατηρουμένου του δικαιώματος προς έκπτωση) για να μειωθούν οι στρεβλώσεις του διεθνούς ανταγωνισμού. Εξηγείται από το γεγονός ότι οι τραπεζικές συναλλαγές δεν αφορούν εμπορεύματα: μολονότι οι πράξεις που τις συνοδεύουν έχουν, από μια άποψη, εμπορικό χαρακτήρα και παρέχουν την ευκαιρία

είσπραξης προμήθειας για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες, θεωρείται γενικά ότι, στην πραγματικότητα, αποτελούν συναλλαγές που δεν προσθέτουν καμία αξία στην ίδια την πράξη, π.χ. στο ποσό που αποτελεί το αντικείμενο της πίστωσης ή του δανείου. Ο φόρος προστιθέμενης αξίας είναι φόρος κατανάλωσης που πλήττει μόνο προϊόντα και υπηρεσίες, οι δε πράξεις που αφορούν τον νομισματικό χρυσό δεν εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή.

Στην τροποποίηση της πρότασης που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στο Συμβούλιο στις 12 Αυγούστου 1974, ο νομισματικός χρυσός ορίστηκε ως «ο χρυσός περιεκτικότητας τουλάχιστον 900 στα χίλια, που προορίζεται για αναγνωρισμένους οικονομικούς οργανισμούς».

Εντούτοις, αν οι ίδιες οι πράξεις οι οποίες αφορούν νομίσματα που δεν έχουν χαρακτήρα αντικειμένων συλλογής ή τον νομισματικό χρυσό, κατά τον ορισμό αυτό, απαλλάσσονται από τον φόρο ως πράξεις που δεν συνίστανται στην υλική παράδοση «ενός αγαθού» κατά τη συνήθη εμπορική έννοια, σύμφωνα με την τελευταία διατύπωση του κειμένου, που προτάθηκε από την Επιτροπή στο Συμβούλιο, «η παρούσα απαλλαγή δεν καλύπτει τις “παροχές υπηρεσιών” που αφορούν τις πράξεις αυτές».

Το άρθρο 13 του κειμένου που υιοθέτησε τελικά το Συμβούλιο στις 17 Μαΐου 1977 ορίζει:

«Β. Με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν από τον φόρο (το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1978), υπό τις προϋποθέσεις που ορίζουν, ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή και απλή εφαρμογή των προβλεπομένων κατω-

τέρω απαλλαγών και να αποτρέπεται ενδεχόμενη φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή και κατάχρηση (...)

δ)

4) τις εργασίες, περιλαμβανομένης και της διαπραγματεύσεως, οι οποίες αφορούν συνάλλαγμα, χαρτονομίσματα και νομίσματα αποτελούντα νόμιμα μέσα πληρωμής, εξαιρέσει των νομισμάτων και χαρτονομισμάτων για συλλογές· θεωρούνται ότι αποτελούν αντικείμενο συλλογής και τα χρυσά, αργυρά ή από άλλο μέταλλο νομίσματα, καθώς και τα χαρτονομίσματα, τα οποία δεν χρησιμοποιούνται κανονικώς υπό την ιδιότητά τους ως νομίμων μέσων πληρωμής ή τα οποία παρουσιάζουν συλλεκτικό ενδιαφέρον.»

Έτσι, οι πράξεις που αφορούν νομίσματα συλλογής, ακόμα και αν διενεργούνται μέσω των Τραπεζών, θεωρούνται εμπορικές πράξεις υποκείμενες στον ΦΠΑ· αντιθέτως, στο εσωτερικό των κρατών μελών, οι πράξεις που αφορούν «νομισματικό» χρυσό ή άργυρο απαλλάσσονται από τον φόρο. Επιπλέον, για να τονωθούν οι συναλλαγές που αφορούν κεφάλαια, αυτές καθεαυτές οι διαπραγματεύσεις που αναφέρονται σε τραπεζικές ή πιστωτικές πράξεις απαλλάσσονται από τους ειδικούς φόρους κύκλου εργασιών.

Πρέπει, βεβαίως να σημειωθεί ότι το κείμενο δεν αναφέρεται πλέον στον νομισματικό χρυσό, αλλά σε νομίσματα που αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής, εννοώντας έτσι ιδίως τα χρυσά ή αργυρά νομίσματα που «χρησιμοποιούνται κανονικώς υπό την ιδιότητά τους ως νομίμων μέσων πληρωμής».

Οι εισαγωγές και εξαγωγές χρυσού, που διενεργούνται από τις κεντρικές τράπεζες

και οι οποίες αποτελούν οπωσδήποτε «κινήσεις κεφαλαίων» υπό ευρεία έννοια, απαλλάσσονται από τον φόρο δυνάμει των άρθρων 14, παράγραφος 1, στοιχείο ι, και 15, σημείο 11.

Ερωτάται, επομένως, τι εννοείται με τις φράσεις «νομίσματα αποτελούντα νόμιμα μέσα πληρωμής» και «χρυσά, αργυρά (...) νομίσματα (...)» τα οποία δεν χρησιμοποιούνται κανονικώς υπό την ιδιότητά τους ως νομίμων μέσων πληρωμής». Το ζήτημα αυτό παρουσιάζει ενδιαφέρον όχι μόνο προς τον σκοπό της αποφυγής των στρεβλώσεων του διεθνούς ανταγωνισμού, αλλά επίσης και από την άποψη των ιδίων πόρων, δεδομένου ότι, όπως γνωρίζετε, κύριοι δικαστές, ένα μέρος του ΦΠΑ πρέπει επί του παρόντος να περιέρχεται στα ταμεία της Κοινότητας: η τήρηση του χρονικού ορίου της 1ης Ιανουαρίου 1978 συνεπάγεται αυτομάτως την απόδοση στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ενός τμήματος των εσόδων από τον φόρο προστιθέμενης αξίας, ως ιδίου πόρου, και αποτελεί επομένως, καθοριστικό παράγοντα της οικονομικής της αυτοτέλειας. Είναι ένα ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Εξάλλου, η οδηγία αυτή είναι δυνατό να δημοιουργήσει και υποχρεώσεις για τους ιδιώτες.

Οι απαντήσεις που έδωσε η Επιτροπή στις ερωτήσεις που της θέσατε, μου φαίνονται πολύ αόριστες και όχι πλήρεις, αν όχι και ανακριβείς. Αν αντιλήφθηκα σωστά τις εξηγήσεις που δόθηκαν στο Δικαστήριο, φαίνεται ότι, μέχρι σήμερα, μόνο δύο κράτη μέλη έχουν συμμορφωθεί με τις διατάξεις της έκτης οδηγίας.

Στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, κράτος μέλος της μόνιμης έδρας του Δικαστηρίου, δυνάμει του άρθρου 1 του κανονισμού του Μεγάλου Δουκάτου, της 24ης Δεκεμβρίου 1977,

«Η απαλλαγή από τον φόρο προστιθέμενης αξίας εφαρμόζεται μόνο:

(...)

- 2) ως προς τις παραδόσεις και εισαγωγές χρυσών νομισμάτων τα οποία, κατά τον χρόνο της διενέργειας της πράξης, αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής στη χώρα καταγωγής τους·
- 3) ως προς τις παραδόσεις και εισαγωγές χρυσών νομισμάτων εκτός από εκείνα που αναφέρονται ανωτέρω στο σημείο 2, εφόσον τα νομίσματα αυτά έχουν κανονική χρηματιστηριακή αξία και δεν αποτελούν αντικείμενα συλλογής με συλλεκτικό χαρακτήρα (...)

Βεβαιώθηκα ότι οι πράξεις που αφορούν Krugerrands έχουν πράγματι απαλλαγή από τον φόρο προστιθέμενης αξίας.

Εξάλλου, η Επιτροπή αναφέρει ότι, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αντιμετωπίζεται η περίπτωση να υπαχθούν στον ΦΠΑ οι πράξεις που αφορούν χρυσά νομίσματα, τα οποία, αν και αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής, δηλαδή νομισματικό χρυσό, ανταλλάσσονται κυρίως λόγω της αξίας τους σε πολύτιμο μέταλλο ή λόγω της συλλεκτικής τους αξίας. Η περίπτωση αυτή αφορά ιδίως ορισμένα νομίσματα που αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής στη χώρα καταγωγής τους, όπως τα Krugerrands.

Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, κύριοι δικαστές, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί αν, και από ποιον, δεν εφαρμόζεται σωστά η οδηγία του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 1977.

Από την πλευρά μου, θα περιοριστώ στη διαπίστωση ότι, σήμερα, τα Krugerrands ανταποκρίνονται στον ορισμό του νομισματικού χρυσού· ότι οι πράξεις, συμπεριλαμβανομένων και των διαπραγματεύσεων που αφορούν τα νομίσματα αυτά, στα κράτη μέλη όπου επιτρέπονται αυτές οι διαπραγματεύσεις, απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ λόγω του ότι πρόκειται για «νόμιμα μέσα πληρωμής στη χώρα καταγωγής τους» ή για νομίσματα «με κανονική χρηματιστηριακή αξία»· ότι, εξάλλου, η Επιτροπή δεν κίνησε καμία διαδικασία για παράβαση ως προς το θέμα αυτό· ότι τα αγγλικά αργυρά νομίσματα αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής στη χώρα καταγωγής τους· ότι τόσο τα μεν όσο και τα δε εμπλέκονται, τουλάχιστον εν μέρει, σε μια πράξη την οποία τα μέλη εμφάνισαν ως «διμεταλλική ανταλλαγή» — ανταλλαγή η οποία δεν έχει καν ολοκληρωθεί, αφού η εταιρία Agosi διατείνεται ότι παραμένει κυρία 1500 Krugerrands — και ότι, εν πάση περιπτώσει, αποτελούν «πάσης φύσεως μέσα πληρωμής» κατά την έννοια της οδηγίας του 1960.

Αν γίνει δεκτό ότι τα Krugerrands είναι «νόμιμα μέσα πληρωμής» τουλάχιστο στη χώρα καταγωγής τους, πρέπει να συναχθεί το ίδιο συμπέρασμα και για τα αργυρά νομίσματα των έξι πενών, του ενός και των δύο σελινιών, τα οποία είναι, τουλάχιστον «de jure» μέσα πληρωμής, έστω και αν την επιχείρηση Agosi δεν την ενδιέφερε, στην πραγματικότητα, η ονομαστική αξία των νομισμάτων αυτών, καθώς και για τα νομίσματα μισής κορώνας, τα οποία μπορούν ακόμα να ανταλλαγούν στην Τράπεζα της Αγγλίας, και τα οποία χρησίμευσαν, εν μέρει τουλάχιστον «de facto», ως «μέσα πληρωμής».

Αντιθέτως, οι συναλλαγές που αφορούν αντικείμενα συλλογής με συλλεκτικό χαρακτήρα υπόκεινται στον ΦΠΑ, δεδομένου ότι το χαρακτηριστικό του «εμπορεύματος» υπερισχύει του χαρακτηριστικού του «κε-

φαλαίου», αν και πολλές φορές τα όρια μεταξύ συλλογής νομισμάτων, κοσμημάτων και «τοποθετήσεων» είναι αόριστα.

V — Πρέπει τώρα να επανέλθω στο θέμα της έκτασης εφαρμογής των άρθρων 67 μέχρι 71. Η τελευταία αυτή διάταξη ορίζει ότι

«τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθεια να μην εισάγουν εντός της Κοινότητας νέους συναλλαγματικούς περιορισμούς που επηρεάζουν τις κινήσεις κεφαλαίων και τις σχετικές με τις κινήσεις αυτές τρέχουσες πληρωμές και να μην καθιστούν περισσότερο περιοριστικές τις υπάρχουσες ρυθμίσεις»

από ό,τι ήταν την εποχή της έναρξης της ισχύος της Συνθήκης, δηλαδή, για το Ηνωμένο Βασίλειο, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1973. Κατά τη δεύτερη παράγραφο του εν λόγω άρθρου, τα κράτη μέλη «δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένα να υπερβούν το επίπεδο ελευθερώσεως των κεφαλαίων που προβλέπεται στα προηγούμενα άρθρα, κατά το μέτρο που τους επιτρέπει η οικονομική τους κατάσταση, ιδίως δε η κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών τους». Είναι προφανές ότι καμιά από τις δύο αυτές διατάξεις δεν δημιουργεί δικαιώματα υπέρ των ιδιωτών.

Το άρθρο 67 εξαρτά την προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στην κίνηση των κεφαλαίων από ένα προσωρινό και ένα διαρκή όρο. Εφόσον ορίζει ότι η μεταβατική περίοδος, η οποία ισχύει για την κατάργηση των μέτρων αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικούς περιορισμούς κατά την εισαγωγή και την εξαγωγή εμπορευμάτων, εφαρμόζεται επίσης και στην κατάργηση των περιορισμών στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, δηλαδή ότι η κατάργηση αυτή θα πρέπει να έχει επιτευχθεί μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1975, η ρήτρα «κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την καλή λειτουργία της κοι-

νής αγοράς», διατηρεί την ισχύ της, έστω και μετά τη λήξη της περιόδου αυτής. Το ίδιο κριτήριο της «καλής λειτουργίας της κοινής αγοράς» πρέπει να καθοδηγεί τη δράση της Κοινότητας, π.χ. στο θέμα της προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών (άρθρο 3, στοιχείο η).

Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το άρθρο 67, αν, μετά την έναρξη της ισχύος της πράξης προσωρήσεως και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου που προβλέπει, υπάρχουν ακόμα περιορισμοί στις κινήσεις κεφαλαίων, η διατήρησή τους δεν αντίκειται στη Συνθήκη παρά μόνο αν η κατάργησή τους είναι αναγκαία για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς. Θα αποφύγω να λάβω θέση ως προς το αν η καλή λειτουργία της κοινής αγοράς απαιτεί οι «τοποθετήσεις» και «επενδύσεις», που ήταν και είναι ακόμα μια πραγματικότητα που ανέχεται αναγκαστικά το δίκαιο στο εσωτερικό κάθε κράτους, να μπορούν να πραγματοποιούνται σε κοινοτική κλίμακα και χωρίς διάκριση, χάρη στην ελεύθερη κυκλοφορία, στο υπόλοιπο τμήμα της Κοινότητας, του νομισματικού χρυσού που έχει τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε ένα κράτος μέλος για το θέμα αυτό επαφίεμαι στην κρίση σας.

Το γεγονός ότι, στο εσωτερικό ορισμένων κρατών μελών, τα εν λόγω νομίσματα είναι ελεύθερα διαπραγματεύσιμα και ότι όλα τα κράτη μέλη συντηρούν, αυτά τα ίδια, τον αποθησαυρισμό και την κερδοσκοπία με το να «ξανακόβουν» χρυσά νομίσματα, αποτελεί προφανώς δυσμενή διάκριση, περίπου όπως στην περίπτωση της υπόθεσης Van Duyn (απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1974, Rec. 1974, σ. 1337), αλλά, ακριβώς, το άρθρο 67 δεν αποκλείει τη διατήρηση, και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, των δυσμενών διακρίσεων μεταχειρίσεως λόγω ιθαγενείας ή κατοικίας των μερών, ή τόπου όπου πραγματοποιείται η τοποθέτηση, όταν η κατάργηση των δυσμενών αυτών διακρίσεων δεν είναι αναγκαία για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς.

Είναι επομένως βέβαιο ότι, αν τα εν λόγω Kruggerands και αργυρά νομίσματα δεν αποτελούν παρά τη φυσική «υπόσταση» κινήσεων κεφαλαίων, οι φερεσίοντες δεν μπορούν να επικαλεστούν λυσιτελώς το άρθρο 67, και ότι η λήξη της μεταβατικής περιόδου δεν επηρεάζει τη διαρκή ισχύ του περιορισμού που απορρέει από τη ρήτρα της καλής λειτουργίας της κοινής αγοράς.

Τελικά, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει αν οι κινήσεις κεφαλαίων που συνόδευαν την κυκλοφορία των εν λόγω

νομισμάτων ανήκουν στο είδος των κινήσεων που αφορούν ανταλλαγές και πραγματικές κινήσεις εμπορευμάτων, νομίζω όμως ότι η Βρετανική Κυβέρνηση χρησιμοποίησε ένα μάλλον ανορθόδοξο αλλά πολύ αποτελεσματικό μέσο (τις διατάξεις που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή του Act του 1939 που διέπει τις κινήσεις εμπορευμάτων) για να ελέγξει αυτές τις νομισματικές συναλλαγές, ενώ ο σκοπός αυτός μπορούσε οπωσδήποτε να έχει νομίμως επιτευχθεί στο πλαίσιο των άρθρων 67 και 104 της Συνθήκης.

Υπό τις συνθήκες αυτές, νομίζω ότι δεν είναι αναγκαίο να δοθεί απάντηση στο τελευταίο υποβληθέν ερώτημα και προτείνω να απαντήσετε ότι:

- 1) Με τον όρο κεφάλαια, κατά την έννοια του κοινοτικού δικαίου, νοούνται επίσης και τα χρυσά και αργυρά νομίσματα που αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής ή «πάσης φύσεως μέσα πληρωμής».
- 2) Και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου που αναφέρεται στο άρθρο 42 της πράξεως προσχωρήσεως, και ανεξαρτήτως των άρθρων 73 και 106, τα νέα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να καταργήσουν μεταξύ τους και στις σχέσεις τους με την Κοινότητα στην αρχική της σύνθεση τους περιορισμούς στις ανταλλαγές κεφαλαίων, υπό την ανωτέρω έννοια, τα οποία ανήκουν σε κατοίκους των κρατών μελών, καθώς και τις δυσμενείς διακρίσεις μεταχειρίσεως λόγω ιθαγένειας ή κατοικίας των μερών ή τόπου όπου βρίσκονται τα κεφάλαια αυτά, παρά μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς.